

KINAS KOMMUNISTPARTI OCH DEN IV TROTSKISTISKA INTERNATIONALEN

Av jur. mag. TADEUSZ NORWID

Skälet till att det kinesiska partiet, som under flera år varit isolerat och berövat kontakter med den yttre världen, utan kännedom om den fria världen och därtill suggererat och förklarat av sin egen doktrin, plötsligt visat sig vara kapabelt till expansion i världsskala och till konkurrens med Sovjetkommunismens väloljade maskineri, är måhända enklare än man vågat tro. Mao Tse fattade helt enkelt den utsträckta handen från den sedan länge existerande oppositionen mot Sovjet inom den världskommunistiska rörelsen. Denna opposition är delvis organiserad i form av den IV trotskistiska Internationalen, som just nu håller på att integreras mellan den yttersta vänstern inom den socialdemokratiska rörelsen samt trotskistsympatisörer och ortodoxa grupper inom den ryska kommunismen, som står i opposition mot det ryska partiets nuvarande politik. Den gemensamma sammanhållande länken är den pro-kinesiska hållningen i tvisten mellan Moskva och Peking.

Alla som varit någorlunda intresserade av den kommunistiska dok-

trinens utveckling under efterkrigstiden vet, att den trotskistiska rörelsen t. o. m. 1956 var lagd på is. Först den s. k. avstaliniseringen 1956 i förening med Sovjets intervention i Ungern gav den åter vind i seglen. Många hoppade då av från de rysskontrollerade kommunistorganisationerna av olika skäl och fiskevattnen för den IV Internationalen utvidgades betydligt. De senare händelserna, främst den alltmera intensifierade tvisten Moskva — Peking, har bidragit till att den IV Internationalen vuxit och aktiverats. Genombrottsåret för den IV Internationalens återvändande till politisk aktivitet i större skala var 1960, då tvisten Moskva — Peking tog en mera bestämd ideologisk gestalt på världskommunismens kongress i Moskva.

Apropå den IV trotskistiska Internationalen vill vi här endast påminna om några fakta. En av Trotski organiserad oppositionsrörelse uppstod redan tidigt på 30-talet med centrum huvudsakligen i Mexiko, Kuba och Frankrike; den antog namnet den IV Internationalen. Strax före kriget bildades en

central i Amsterdam. Under krigsåren var den trotskistiska rörelsen mindre aktiv. Först sedan denna central 1948 överförts till Paris, återupprättades de organisatoriska formerna och började den utveckla en politisk aktivitet. Mellan 1948 och 1956 och i mindre grad fram till 1960 kan den trotskistiska rörelsen karakteriseras som en underjordisk rörelse inom världskommunismen. Den infiltrerade i vänsterflyglarna i de västerländska socialdemokratiska partierna och de av Sovjet dirigerade kommunistpartierna, sammankallade regelbundet sina kongresser och förde en intensiv intellektuell propagandistisk och publicistisk verksamhet på basis av initierade studier och ideologiska analyser inom den s. k. vetenskapliga marxismen. T. o. m. 1960 kan trotskismen karakteriseras som en elitär rörelse, som utbildade kadrer av ideologer och ledare i syfte att kunna behärska den världskommunistiska rörelsen ovanifrån. Den var således en generalstab utan trupper eller en ledarkader och en grupp yrkesrevolutionärer utan massor bakom sig.

Som elitär rörelse har trotskismen utvecklats särskilt intensivt inom den s. k. intellektuella kommunismen. Den gynnsammaste jordmånen fanns under 50-talet i Paris, i det franska kommunistiska partiets periferi. Mestadels var det fråga om olika ligor och grupper, ofta besläktade med de s. k. progressisterna. Termen "trotskister"

uppfattades närmast som samlingsnamn för dessa grupper. Denna rörelse infiltrerade i vissa fackföreningar, sociala institutioner, radikala partier och även i socialistiska parlamentariska grupperingar. Det politiska klimatet i Paris efter kriget gynnade utvecklingen av de trotskistiska idéerna, vilka i regel ej uppträdde under egen etikett.

Ungefär i mitten av 50-talet fick trotskisterna en stark förankring inom vänstergrupperingar i Labourpartiet i England, vilket bidrog till förbättringen av de organisatoriska kontakterna med trotskistiska grupper i sydöstra Asien, Afrika, särskilt Nordafrika, och med de gamla trotskistiska centra på Kuba, i Mexiko och i Sydamerika. Men den ideologiska och politiska centralen finns med all säkerhet fortfarande i Paris i den IV Internationals gestalt. Man bör lägga märke till att rörelsen, trots att trotskisterna är splittrade i olika grupper, organisationer, fraktioner och rent av diskussionsklubbar, utvecklats längs samma fåra och har gemensam "hatt": just den verkställande kommittén i den IV Internationalen. Den centrala organisationen i Paris består troligen av ett mycket internationellt sällskap, där dock franska, engelska och sydamerikanska kommunister förefaller att spela ledande roller.

Man kan säga, att det nu bland trotskisterna finns två slag av aktivitet: 1) den som söker samla och integrera mogna trotskistiska ele-

ment, ännu ej införlivade med den organiserade rörelsen i den IV Internationalens tecken med hänsyn till den aktuella utvecklingen av konflikten Sovjet — Kina och med tanke på att stödja sig på den nya "världsrevolutionens bas", Kina; 2) den rörelse, som redan är engagerad i politisk verksamhet på olika avsnitt av den revolutionära offensiven i hela världen, främst i u-länderna, och som i praktiken redan samarbetar på taktiskt sätt med det kinesiska partiet, t. ex. i Algeriet, på Ceylon och Kuba, i Östafrika, Sydamerika m. fl. länder.

Tecken på trotskistisk aktivitet av det första slaget är för närvarande mest synliga i England. För omkring tre år sedan bildades en rörelse på Labours vänsterkant som heter "New left club" med något tiotal centra i hela England, mest bestående av intellektuella, verkamma vid olika universitet, som åtnjuter stöd från politiker och parlamentariker från Labours yttersta vänster. Det gällde mest kommunister, som stod i opposition mot Sovjets kommunism och som antagit Mao Tses revolutionära linje på den trotskistiska ideologiens bas. "New left club" utger ett månads-häfte, "New left review", och en veckotidning, "The week", (där bl. a. den kände Conny Ziliacus skriver).

För engelska, men även för kontinentala trotskister i Frankrike, Italien, Benelux och Schweiz, utges en "Internationell socialistisk

revy". Den är besläktad med de två nyssnämnda publikationerna genom att samma personer sitter i redaktionskommittén. En del av dessa personer tillhör Labour Research Department, d. v. s. en organisation, som upplöstes och förbjöds av Labour-partiets ledning såsom kommunistisk. Alla dessa tidningar har en betydande del av sin läsekrets inom ungdomsorganisationen "Young Socialists", som uppstod 1960 efter den av Labour på grund av kommunistisk och trotskistisk infiltrering upplösta "League of Youth". Labours nuvarande styrelse har många bekymmer för "Young Socialists", vilken också anses vara behärskad av trotskisterna.

Den främste ideologen i "New left club"-rörelsen verkar vara den kände kommunistexperten Isaac Deutscher, rabbinson från Krakow och författare till flera kända böcker, tidigare ofta av vissa brittiska politiska kretsar betraktad som expert (men under de senaste åren komprometterad på grund av bevisade plagiat och friseringar). I februari-numret av "New left review" 1964 finns en ledare av Deutscher, i vilken han kastar skarp belysning på hela rörelsens historia, utveckling och nuvarande attityd med hänsyn till konflikten Moskva — Peking. Artikeln kan betraktas såsom ett officiellt förslag från denna gren av trotskismen till samarbete, adresserat till kineserna.

Artikeln är värd en kort sam-

manfattning: Deutscher uppställer tesen, att kommuniströrelsens uppdelning från 1925 ej förändrats i dag. Då representerades högerkommunismen av Bucharin, centrum-kommunismen av Stalin och den vänster-revolutionära kommunismen av Trotski. Samma uppdelning representeras nu av Tito och Togliatti som höger, Krustjev med den s. k. Kreml-byråkratien såsom centrum och Mao Tse som vänster. Alla dessa tre aktuella grupperingar utvecklade sig på sätt och vis som reaktion mot stalinismen. Deutscher påstår, att Mao Tses "stalinism" inte ingår i hans ideologiska inställning utan blivit honom påtvingad som taktik av politiska förhållanden före och efter maktövertagandet i Kina. Deutscher sysselsätter sig mindre med höger-kommunismen av Titos och Togliattis typ (revisionismen); han koncentrerar sig främst på tvisten mellan Krustjevs kommunism och Mao Tse-ismen. Han anser, att Mao har rätt, då han beskyller Krustjev för avståndstagande från Lenins läror i samband med koexistenspolitiken. Denna politik leder till uppgörelse med USA och hela NATO-grupperingen, till kompromisser med de Gaulle, Nehru, Nasser etc. på bekostnad av världsrevolutionens intressen i Asien, Afrika, Sydamerika och även i Europa. Denna politik motsvarar kanske det sovjetryska imperiets intressen men måste betraktas som förräderi mot världsrevolutionens

och klasskampens principer. Här har vi ekon av den gamla striden mellan Stalin och Trotski: Stalins "kommunismen i en stat" och Trotskis "fortsättande på vägen mot världsrevolutionen". "Det är ej viktigt", skriver Deutscher, "om den Sovjet-kinesiska konflikten är äkta från ideologisk synpunkt. Det kan hända, att Sovjet och Kina blandar in i konflikten vissa imperialistiska intressen. Viktigt för den revolutionära vänstern inom kommuniströrelsen är att Mao Tse och hans ideologi för den utgör en naturlig allierad." Därtill bidrar Kinas nationalintressen till Mao Tse-ismens expansion i samma riktning som den revolutionära internationalismen. Den påtvingar massorna ett slag av internationalism på ett sätt, som aldrig förekommit efter Lenin. I detta ligger Mao Tse-ismens historiska betydelse och den väsentligaste kärnan i tvisten med Sovjet. Konflikten Moskva — Peking aktualiserade på nytt den gamla, stora debatten, vilken säkert kommer att underlätta preciseringen av den revolutionära kommunismens mål. Deutscher frågar till sist, om det inte är för sent att använda dessa mål såsom medel till pånyttfödelse av den revolutionära kommunismens dynamik. Den största delen av världskommunismen är nu korrumpierad av byråkraterna från Kreml, men personligen lutar han mera åt optimism på denna punkt.

Deutschers artikel betraktas av

trotskisterna som en mycket viktig tilldragelse och kommer säkert att få både politisk och ideologisk resonans i Peking.

Vad beträffar den del av den trotskistiska rörelsen som redan samarbetar med det kinesiska partiet, har den av allt att döma börjat någon gång 1960—1961, först i form av spontan aktivitet. Först senare, 1962 och särskilt hösten 1963, antog den fastare former. I slutet av augusti 1963 ägde i Peking (som förberedelse för Nationalförsamlingens session och Centralkommitténs plenarsammanträde i oktober) rum en konferens med partiets ideologiska kommission. Ämnet var de förändringar som framkallats inom världskommunismen på grund av "Krustjevs revisionism". Bland annat diskuterade man den trotskistiska rörelsen och kom till den slutsatsen, att den representerar en ren marxistisk linje. Kommissionen fattade beslutet, att Moskvas hållning gör splittringen inom världskommunismen oundviklig och att det kinesiska partiet bör lämna stöd åt och ingå samarbete med alla mot Moskvas politik oppositionellt inställda kommunistpartier i världen, främst då trotskisterna. Chefen för den kinesiska CK:s propagandaavdelning, Tju Yang, nämnde, att det i tre länder redan uppstått revolutionära, d. v. s. trotskistiska partier, nämligen i Ceylon, Australien och Brasilien. Han sade bland annat — med adress till trotskisterna — att deras

historia bevisar, att de tror på sin sak, ej fruktar en övergående isole-ring och av egen erfarenhet vet, att sådana "grupper, som ingenting betyder", som de hittills varit, representerar framtiden. Denna passus har publicerats i den kinesiska pressen och det är mycket sannolikt, att just detta avsnitt framkallade den sovjetryska pressens och radions våldsamma breddsidor mot Peking. Sovjet beskyllde kineserna för att ej tveka att ingå intimt samarbete med trotskistiska förrädare. Det var därför, som en rad prokinesiska trotskistiska antipartier uppstod i kapitalistiska länder, heter det i både radio och press. (En märklig artikel av S. Ivanovitj: "Fronörerna bildar block", i Izvestija den 11 september 1963, vittnar om, att Moskva noggrant observerat det pågående samarbetet mellan trotskisterna och de kinesiska kommunisterna.)

Denna ideologiska konferens vittnar om att kontakterna mellan trotskister och kineser redan då var av äldre datum.

Man bör dock ej bortse ifrån, att det ännu finns betydande motsättningar och skillnader mellan trotskister och Mao Tse-ister. Trotskisterna betraktar t. ex. Tito som den spontana revolutionens hjälte i den rätta marxistiska stilen, medan Tito i Kina betraktas som en världsrevolutionens förrädare. Trotskisterna fördömer hundra procentigt Stalin, medan denne i Peking alltjämt åtnjuter aktning som Lenins

efterträdare. På denna punkt skiljer sig trotskisterna och Mao Tse-isterna mest och det kommer att krävas mycket arbete för att undanröja dessa ideologiska hinder. På detta pekar en passus i Deutschers artikel, där han anser, att Mao Tses "stalinism" inte är av äkta kvalitet utan endast påtvingad. Trotskisterna godkänner inte heller Mao Tses axiom, att vätebombskrig blir skadligt enbart för kapitalisterna. Trotskisterna betraktar Albanians Enver Hodja såsom en stalinistisk skurk i fickformat, medan han i Peking räknas som en apostel för den rättrogna läran bland krustjevskas revisionistiska kättare.

Måhända beror emellertid den största motsättningen mellan trotskister och kineser på, att Trotskis lära aldrig förutsåg existensen av en bas för världsrevolutionen byggd på jordbruksbefolkningen. Debatten mellan kineserna och den IV Internationalen har inte nått så långt, att denna punkt berörts, men med all säkerhet kommer den så småningom att aktualiseras.

Inom den IV Internationalen har också vidtagits mått och steg för att omorganisera och integrera rörelsen så att den skall duga som partner för det kinesiska partiet. Man vet, att i juni 1963 hölls en kongress med den IV Internationalen, troligen i Paris, en s. k. "föreningskongress" med syfte att mobilisera olika trotskistiska grupperingar under ett enhetligt program. En annan kongress ägde rum ome-

delbart efter ovannämnda beslut av den ideologiska kommissionen i Peking, troligen i Algeriet, där detta beslut godkändes. I december 1963 förekom förhandlingar mellan delegationer från Kina och från den IV Internationalen, troligen på Ceylon, där man kom överens om att uppskjuta ideologiska och programmatiska tvister och ingå en taktisk och politisk allians vad beträffar gemensam revolutionär aktivitet i världsskala, trots eller vid sidan av den politiska utvecklingen i Moskva. Bland trotskisterna i London har på flera håll detta Ceylon-möte kommenterats såsom inledningen till bildandet av en "V International" på gemensam trotskistisk-Mao Tse-istisk bas.

Det finns flera skäl att anta, att trotskisternas revolutionära generalstab redan 1962 överfördes från Paris (där dess ideologiska centrum fortfarande finns kvar) till Algeriet. I Paris utges ett organ för det trotskistiska-kinesiska samarbetet, "Revolution", som redigeras av Jacques Verges på ett tiotal språk och distribueras över hela världen. Både den algeriska armén och regeringen är starkt infiltrerade av trotskister av olika nationaliteter, kubanska, engelska, spanska och franska, vilket kan lämna många förklaringar till Ben Bellas senaste ideologiska deklamationer. Ordföranden i den IV Internationalen, Pablo, ingår i Ben Bellas regering som arbets- och fackföreningsminister. I Algeriet ligger det största

av alla utbildningsläger för gerillatrupper av alla nationaliteter. Dessutom finns sådana läger i Kina, Kuba, Ghana, Guinea och på Ceylon. Trotskisternas taktik bygger på revolutionär politisk erövring av öar och på förvandling av dessa öar till utgångsbaser (Kuba, Ceylon och senast Zansibar och Cypern). Mot sådana baser är det för infiltrerade kapitaliststater svårt att försvara sig. På öar är det lättare att samla vapen för senare distribution, propaganda kan obehindrat spridas ut och en ö-bas är lätt att skydda från främmande insyn.

Trotskisterna kontrollerar flera afrikanska vänsterorganisationer, bl. a. den nu mäktigaste "African Peoples Democratic Union of South Africa" (APDUSA), som har sina filialer även i Daar-es-Salaam, Algeriet och Somalien samt förgreningar till andra vänsterbetonade pan-afrikanska organisationer. Trotskisternas verksamhet i Afrika är mycket intensiv och behöver en noggrann kartläggning. I Västern vet man inte mycket om den.

Vid den tidpunkt, då det kinesiska partiet bestämde sig för att självständigt expandera i hela världen, blev den trotskistiska rörelsen genom utvecklingens natur kinesernas närmaste allierade i befrielsekampen mot Moskvas anspråk på överhöghet. Samtidigt förfogar trotskisterna över sådana partikadrer som kineserna saknar, nämligen partiledare och agitatorer, som bättre än kineser kan användas i

Europa och andra världsdelar. De nu existerande stora centra för den Mao Tse-istiska kommunismen i Schweiz, Frankrike, Belgien, England, Italien, Österrike, Mexiko, Ceylon, Burma, Irak m. fl. länder, bygger sin verksamhet på praktiskt samarbete mellan kineserna och de inhemska trotskisterna, och det är mest de sistnämnda, som är synliga utåt. Under den senaste månaden har nya kraftiga Peking-centra börjat uppstå i Paris, Bryssel och Wien på basis av trotskisternas organisationsnät.

Samgåendet mellan de Mao Tse-istiska och trotskistiska rörelserna utgör en händelse av första klassens betydelse, ty dess tendens är att integrera alla element inom kommuniströrelsen, som är oppositionellt inställda till Moskva. Först en sådan allians kan förvandlas till ett praktiskt politiskt instrument för att åstadkomma en verklig organisatorisk splittring inom den hittills ganska heterogena och huvudsakligen av Moskva kontrollerade rörelsen.

Här är det måhända på sin plats att varna för sådant önsketänkande och sådana illusioner, som verkar att vara särskilt livskraftiga i USA och England. En av dessa illusioner består i tron att en förstärkning av kinesiska expansionen med ett trotskistiskt inslag automatiskt skall öka och påskynda tillkomsten av inre motsättningar och slitningar inom den samlade kommuniströrelsen, vilket i sin tur måste för-

svaga den revolutionära dynamiken inom världskommunismen i dess helhet. Visserligen måste sådana motsättningar uppstå, men man bör ej överskatta dem. De kan vara nyttiga för den västerländska politiken endast då man i Västern lärt sig att spela på dem och utnyttja dem. Nuvarande läge är långt ifrån sådant. I Västern vet man knappast och kan knappast rätt bedöma betydelsen av denna fraktionsstrid inom kommunismen. Dessutom bör man ej glömma, att inom både trotskismen och Mao Tse-ismen erkänner man doktrinen, att man skall samarbeta med varje slag av radikalism, socialism och kommunism, även den sovjetryska, om detta leder kapitalismen till skada. Det är ett faktum att trotskisterna, de kinesiska kommunisterna och fidelisterna solidariskt samarbetar med Moskvas agenter på den revolutionära krigföringens lägre nivå. Det gemensamma målet — att bekämpa kapitalism, kolonialism och imperialism — förenar dem. Maktkamp mot Sovjetkommunismen kommer ifråga först då vissa regeringar ställs under den revolutionära kommunismens kontroll. Först då kommer Mao Tse-ister och trotskister att börja tänka på att eliminera den sovjetryska kommunismens agenter och kämpar. Ett bevis på att läget är sådant utgörs av det faktum att gerillatrupperna i ovan nämnda trotskistiska och Mao Tse-istiska läger i flera fall utbildas

med hjälp av sovjetryska officerare (Ghana).

Det är fel att nu säga, att Västern fortfarande har att göra med sovjetrysk kommunistexpansion minus den expansion som håller på att organiseras av trotskister och Mao Tse-ister. Det är riktigare att sätta plus i stället för minus. Den västerländska världen kommer att ha att göra med inte som hittills bara den sovjetryska expansionen utan två former av kommunistexpansion, en med central ledning från Moskva och en ledd från Peking.

Än så länge bygger det västerländska försvaret mest på militära faktorer, som ingenstans visat sig effektiva i kampen mot den revolutionära krigföringen, varken i Indokina, Algeriet eller på Kuba etc. Nu är Cypern aktuellt. Västerlands försvarsmöjligheter kommer snarare att minska om kommunisttaktiken förbättras och kampen utbredd till så gott som alla u-länder.

En annan illusion beror på över-skattning av Kina såsom världsrevolutionens nya bas. Man bör ha i minnet styrkeförhållandena. Om den kommunistiska expansionens effektivitet och dynamik bestäms av basernas militära potential och resurser, så är Sovjets utgångsläge fortfarande ojämförligt mycket bättre och rikare både vad beträffar organisatorisk kapacitet och materiella medel än det kinesiska läget, även efter de förstärkningar, som Peking kan få i form av trotskisternas intellektuella, politiska

och ideologiska insatser. Den Mao Tse-istiska-trotskyistiska revolutionära rörelsen kommer att öka sin kraft i samma takt som Kina ökar sin militäreconomiska potential. Den kinesiska kommunismen kan således bli farlig först om flera år; den sovjetryska är däremot ett obestridligt faktum i dag. Inte heller bör man glömma ytterligare en sak: den nya kinesisk-trotskyistiska revolutionen kan aldrig uppstå, aldrig existera och fungera utan den sovjetryska basens samtidiga existens. Om denna bas faller, är hela Mao Tse-ismen och trotskyismen dömd till undergång.

I Västerlandets intresse ligger att den Sovjet-kinesiska konflikten fortsätter och fördjupas så långt som möjligt och att förhindra varje uppgörelse och sammanslagning av de båda kommunistcentra. Endast under sådana förhållanden kan

möjligheter uppstå för spel på kommunismens två tangenter och motsättningarna mellan dessa till Västerlandets förmån. Strategi och logik rekommenderar i detta fall hjälp åt den svagare sidan och förhindrande av att den besegras. På den linjen verkar de Gaulle gå. Däremot är USA:s politik, som på grund av känslomässiga argument och illusioner är benägen att ställa sig på Sovjets sida i konflikten, mycket farlig på lång sikt. Mot denna bakgrund bör man nu betrakta också de västerländska strävandena att lämna Sovjet ekonomisk hjälp i stor skala i form av långfristiga krediter. Endast en försvagning av den sovjetryska kommunismen kan spela en avgörande roll för försvagningen av världskommunismens expansion och aggressivitet.